

Prefață

Poveștile de război m-au fascinat întotdeauna. Când eram copil, stăteam în fața televizorului cu orele, fermecat de imaginile alb-negru din filmele despre Primul și al Doilea Război Mondial. Cred că am văzut de o sută de ori *Tora Tora Tora* și *Tunurile din Navarone* – nu mă mai săturam uitându-mă la ele.

Dar nu mi-am imaginat niciodată că o relatare nemijlocită despre al Doilea Război Mondial, cu care nu se potrivea niciun film, documentar sau artistic, stătea acoperită de praf în propria mea locuință. Asta până când, 30 de ani mai târziu, am ajutat-o pe mama să se mute și am descoperit această comoară ascunsă.

Mama și-a trăit prima parte a vieții în anii 1930 și 1940 și s-a ferit întotdeauna să ne povestească ceva, mie, fratelui și surorii mele, despre copilăria petrecută în Germania în vreme de război.

Mi-a înmânat cu aceeași rețineră cele trei jurnale aflate într-o stare perfectă. Mi-a spus că erau jurnalele personale ale bunicului meu german. Fuseseră scrise în germană, o limbă pe care n-o cunoșteam, așa că a trebuit să dau la tradus, cât mai curând posibil, primele pagini. Am așteptat cu nerăbdare să aflu ce conțineau jurnalele, iar rezultatele au fost de-a dreptul uimitoare.

Chiar și traducătorul, un vorbitor nativ de limba germană, a fost șocat după ce a tradus doar câteva pagini.

Țineam în mâini o relatare nemijlocită despre brutalitate, măcel și moarte, combinate cu speranța că, într-o zi, viața va reveni pe făgașul pe care se aflase înaintea războiului.

Nu erau numai cuvintele unui soldat german din linia întâi a Fontului de Est; erau totodată cuvintele bunicului meu, Hans Roth. Un bunic pe care n-am avut privilegiul să-l cunosc decât prin intermediul jurnalelor lui.

Hans avea treizeci și ceva de ani atunci când a fost recrutat în armata germană. Până atunci, dusesese o viață la care visau toți tinerii. Era proprietarul unui birou de proiectare din centrul Frankfurtului, avea o soție frumoasă și o fiică încântătoare de cinci ani, pe nume Erika.

Soția lui, adică bunica mea, a fost obligată să lucreze în timpul războiului într-o fabrică de muniție, la fel ca multe alte femei germane. Uneori, erau lăsate acolo zile la rând, iar copiii trebuiau să se descurce singuri. Crucea Roșie a dus-o pe mama la o fermă mare, împreună cu alți copii, iar acolo au fost supravegheați de o familie.

Au fost necesari peste cinci ani și mai mulți traducători pentru e descifra conținutul celor trei jurnale.

Una dintre traducătoare de-abia a reușit să încheie un mic fragment din partea care-i revenise, apoi a părăsit proiectul. Mi-a spus că jurnalele i s-au părut atât de vii și că i-au provocat sentimente atât de intense, încât nu a mai putut continua traducerea.

Am descoperit curând că mama nu citise decât o mică parte din ele. Erau cuvintele tatălui ei, un tată pe care nu prea avusese ocazia să-l cunoască.

Singura sa amintire despre el era un chip aplecat s-o sărute în timp ce dormea, care, pentru că pleca la război, i-a șoptit:

– Auf wiedersehen, lieblich Erika.

Pentru mama, citirea acestor jurnale însemna întâlnirea cu tatăl pe care nu l-a cunoscut și reînvierea mâhnirii și a durerii provocate de absența lui.

Așa că, nici până în ziua de azi, nu s-a îndurat să le citească.

MASON KUNZE
Nepotul lui Hans Roth

Cuvânt-înainte

Invadarea Uniunii Sovietice de către armata germană în timpul celui de-al Doilea Război Mondial a devenit cel mai important și mai sângeros conflict terestru din istorie. Numărul uriaș de oameni – cel puțin șapte milioane au fost implicați în ofensiva inițială – și miile de tancuri și de avioane s-au risipit pe întinderile nesfârșite ale stepei. Așa cum o imagine de televiziune este compusă din milioane de pixeli, incomensurabila sălbăticie a campaniei a fost produsul nenumăratelor acte de brutalitate comise de milioane de indivizi. Cu toate acestea, memoriile scrise despre acest conflict sunt rare: puțini participanți au încercat să-și consemneze pe larg experiențele, iar și mai puțini dintre cei care au făcut-o au trăit suficient cât să-și ducă la îndeplinire intențiile.

Hans Roth și-a făcut timp să țină un jurnal al activității sale din cadrul Wehrmachtului pe când lupta în unele dintre cele mai cumplite bătălii care au caracterizat războiul purtat pe Frontul de Est. Observațiile lui oferă o imagine tulburătoare a vieții cotidiene a soldaților germani care participau la un război disperat.

Hans Roth își iubea soția și fiica. Pe aceasta din urmă a văzut-o foarte puțin după ce a fost chemat la arme în batalionul *Panzerjäger* (antitanc) al Diviziei 299 infanterie. Dragostea pentru familie este exprimată adesea în jurnalele sale, îi era dor s-o vadă și o menționează cu regularitate în ceea ce scrie. Deși Hans scria acasă cât putea de des (amintește aceste scrisori în cuprinsul jurnalelor), presupun că în epistolele trimise n-a vorbit despre majoritatea ororilor trăite, păstrându-le în schimb pentru jurnalele ținute în secret.

Povestea lui Hans începe la sfârșitul primăverii lui 1941, atunci când Divizia 299 infanterie, repartizată Armatei a 6-a germane, se pregătea să invadeze Uniunea Sovietică. Pe măsură ce se derulează

Operațiunea Barbarossa, Divizia 299 este ademenită în sudul Mlaștinii Pripet, unde se dau lupte disperate. Roth vede cu ochii lui pierderile de vieți omenеști din rândul ambelor armate, germană și sovietică. Spre sfârșitul verii, participă la operațiunea de încercuire a Kievului, fiind unul dintre primii soldați care intră în capitala Ucrainei. După o iarnă cumplit de geroasă, sprijină alături de oamenii diviziei pozițiile nordice ale Armatei a 6-a, pe măsură ce aceasta își croiește drum spre Stalingrad și se trezește blocată într-o luptă disperată. Atunci când Armata Roșie începe o contraofensivă masivă, prinzând în capcană Armata a 6-a spre râul Volga, Divizia 299 și Hans Roth se află în afara cleștelui sovietic. În timp ce loviturile de ciocan ale sovieticilor continuă, Roth este martor la prăbușirea armatelor a 8-a italiană, a 2-a maghiară și a 3-a română pe flancul nordic, pe măsură ce soldații acestor formațiuni au fost prinși în această încercuire. Unitatea lui este transferată în cele din urmă în subordinea Armatei a 2-a, apoi în cea a Armatei a 2-a Panzer, care încercau să apere flancul sudic al Grupului de Armate Centru după distrugerea Armatei a 6-a la Stalingrad. A participat apoi la teribilele bătălii de la Harkov, Voronej și Oriol, descriind în amănunt înspăimântătoarele lupte de pe Frontul de Est.

De-a lungul relatărilor sale despre campaniile germane, *Gefreiter* (soldat fruntaș), apoi *Feldwebel* (caporal) Roth face mari eforturi să descrie împrejurimile, scriind mult despre popoarele ucrainean și rus, inclusiv despre greutățile și contrastul dintre viața lor actuală și cea de dinaintea războiului. La început, stilul lor de viață i s-a părut străin, dar, după ce a trăit printre ei aproape doi ani, s-a obișnuit cu aspectul lui pastoral. A fost martor la execuția sumară a partizanilor capturați, exprimând o oarecare remușcare față de moartea lor, dar înțelegând pe deplin că, prin natura războiului, aceiași oameni ar fi putut reprezenta cauza propriei sale morți.

Deși îi lipsește rafinamentul relatărilor personale publicate mai târziu, monografia lui Roth are avantajul de a fi scrisă în timpul derulării evenimentelor și nu după război, când amintirile devin confuze ori sunt alterate de trăirea altor experiențe. Forța însem-

nărilor lui Roth constă tocmai în faptul că gândurile sale sunt nealterate; evenimentele înregistrate nu sunt supuse unei metamorfoze adaptate la sensibilități ulterioare.

Hans Roth a dispărut în cele din urmă în cazanul care a devenit cunoscut sub numele de Distrugerea Grupului de Armate Centru. Fără îndoială că scria în cel de-al patrulea jurnal atunci când, în vara anului 1944, a pierdut legătura cu familia. Cele trei jurnale complete au fost păstrate în siguranță acasă, ultimul încheindu-se cu luna iulie a anului 1943. Se cunosc puține lucruri despre misiunile lui de după această dată, cu excepția amănunțelor incluse în scrisorile trimise acasă, dar acestea nu cuprind grozăviile războiului, așa cum e cazul jurnalelor. Locul unde este înmormântat Hans Roth este necunoscut.

Cu toate acestea, jurnalele sale au un caracter comemorativ atât pentru el însuși, cât și pentru milioanele de soldați ale căror vieți și-au găsit sfârșitul tragic în război, departe de casă.

JEFFREY W. ROGERS

21 iunie: Atacul începe în noaptea asta la ora 3:00. Suntem atașați grupului von Kleist [*Panzergruppe 1* comandat de feldmarșalul Paul Ludwig Ewald von Kleist]. Misiunea noastră: o lovitură rapidă în formație „V”, indiferent de pierderi...

Deocamdată, pacea tăcută, minunată a amurgului s-a lăsat asupra regiunii din jur. Șoproanele din sat vor fi în flăcări peste câteva ore; aerul se va umple de vuietul și de șuierul obuzelor. Impactul bombardamentului va despica drumurile și câmpurile.

E uimitor că facem parte din nou din această ofensivă – luptând sub comanda lui Kleist. Rămas-bun soției mele și scumpei Erika. Rămas-bun părinților mei. Mâine vă voi purta în gând. Nu vă temeți; norocul soldatului va fi de partea mea.

22 iunie: Dintr-odată, la ora 3:15, și aparent din senin, izbucnește o salvă de debut din țevile sutelor de arme de toate calibrele. Vuietul și zgomotul sacadat al arsenalului lui Stalin umplu aerul, de parcă ar fi început Armageddonul. Într-un asemenea infern e greu să-ți mai dai seama pe ce lume te afli.

Patria noastră doarme încă inocent la ora asta, în vreme ce aici moartea culege deja o recoltă bogată. Ne ghemuim în găurile noastre, cu chipuri palide dar dârze, numărând minutele până la asaltul asupra fortificațiilor de pe Bug... o atingere liniștitoare a plăcuțelor de identificare, armarea grenadelor de mână, asigurarea Mpi [*machinenpistole*: pușcă-mitralieră].

Acum e ora 3:30. Un fluierat; sărim din adăpost și cu o viteză nebună traversăm cei 20 m până la bărcile pneumatice. Cât ai bate din palme, suntem pe celălalt mal al râului, unde ne așteaptă huruitul mitralierelor. Înregistrăm primele pierderi.

Cu ajutorul câtorva *sturm-pionieren*, ne facem drum încet – mult prea încet – printre obstacolele de sârmă ghimpată. Între timp, obuzele cad în buncărele din Molnikov [Ucraina].

Ieșim într-un final și din încurcătura asta. Cu pași mici, avansăm până la primul buncăr, ajungând în punctul mort. Roșii trag ca demenții, dar nu reușesc să ne nimerească. Momentul decisiv e aproape. Un specialist în explozibili se apropie de buncăr din spate și aruncă în gura de tragere o bombă cu fitil scurt.

Buncărul se zgâlțâie și un fum negru iese prin deschizături, marcându-i sfârșitul. Trecem mai departe.

Molnikov cade în mâinile noastre pe la ora 10. Roșii, vânați de infanteria noastră, se dispersează rapid spre Bisknjiczo-Ruski. Deoarece traversarea râului de către panzerule noastre se desfășoară cu greutate, primim ordin să curățăm satul de ultimii combatanți inamici. Zona este cercetată casă cu casă. Bombardamentul a făcut prăpăd. Totuși, Roșii și-au făcut și ei treaba.

Încet, nervii noștri se obișnuiesc cu mult prea familiarele imagini de groază. În apropiere de punctul vamal al Roșilor zace o grămadă mare de ruși căzuți în luptă, majoritatea sfârtecați de bombardament. Găsim civili măcelăriți în casa vecină. Trupurile înfiorător de desfigurate ale unei femei tinere și ale celor doi copii mici ai săi zac printre bunurile personale împrăștiate într-o altă căsuță.

Sunt silit să mă gândesc la voi, Rosel și Erika, atunci când sunt martor la astfel de imagini oribile. Ce minunat este că putem extermina aceste bestii criminale. Ce bine că le-am luat-o înainte; pentru că în săptămânile viitoare acești agenți s-ar fi aflat pe pământ german. E de neconceput ce s-ar fi întâmplat atunci!

Am capturat primii prizonieri – lunetiștii și dezertorii își primesc răsplata meritată.

După sosirea panzerelor, continuăm atacul doar cu foc ușor și înaintăm prin Motkowicz-Myszków, la aproximativ 40 km de front. Întâlnim o rezistență serioasă în apropiere de Biscupicze.

Helmuth Pfaff și Regimentul 14 sunt presați puternic de tancurile inamice. După multe pierderi, a trebuit să se retragă la Biscupicze. Potrivit observațiilor sale, ar trebui să ne așteptăm la un atac cu 50 de tancuri. La asfințit, intrăm în formație de arici. Deși toți suntem extenuați după prima zi de luptă, nimănui nu-i stă capul la somn. Este o noapte agitată, de insomnie.

23 iunie: Dimineața începe cu foc de artilerie ușoară. Tancurile Roșilor încă nu au părăsit zona de staționare. Se pare că ne putem aștepta la ajutorul panzerelor sau al bombardierelor Stuka [*Sturzkampfbomber*] în jurul orei 8. Această veste bună ne-a ridicat vizibil moralul.

Între timp, camarazii din Luftwaffe ne oferă un pic de distracție. Deasupra capetelor noastre au loc lupte aeriene, una după alta. Nouă bombardiere rusești la rând sunt doborâte și iau foc atunci când ating pământul. Acesta este exact tipul de acțiune la care [pilotul de luptă Werner] Moelders și [Adolf] Galland sunt adevărați maestri.

Atacul cu tancuri al rușilor începe la prânz, iar contraatacul german debutează cu 30 de minute mai târziu. Nu ne-am mai confruntat niciodată cu așa ceva: 100 de tancuri rusești atacă pozițiile noastre. Cel mai important lucru este să-ți păstrezi sângele rece și să-ți ții nervii în frâu. Am eliminat patru tancuri într-un scurt interval de timp. Aproximativ 20 de avioane Stuka aruncă bombe, vuind în înaltul cerului, pentru a ataca aliniamentul tancurilor rusești. După-amiază, lupta se decide în favoarea noastră. Peste 60 de tancuri inamice sunt incendiate sau distruse pe câmpul de luptă. Majoritatea unităților dușmane se retrag spre Babicze. Îi urmăim la distanță mică în timpul nopții, astfel încât să-i putem încercui.

24 iunie: Încercuirea inamicului s-a realizat la asfințit și continuă să se strângă în ciuda încercărilor disperate ale Roșilor de a o străpunge. Lupta culminează în jurul orei 9. Extraordinara presiune asupra diviziei încercuite ne îngrijorează. Rușii aleargă nebunește spre liniile noastre. Situația devine extrem de critică în jurul orei 10, încercuirea inamicului fiind străpunsă spre capătul sudic al bazinului văii.

S-a ordonat foc de artilerie, iar câteva minute mai târziu zeci de obuze grele șuieră și vuiesc pe deasupra capetelor noastre. Un zid de fum negru se ridică în fața noastră. Fumul e alb uneori, iar câteodată șrapnelele îl despică, săpând găuri în el. Întreaga vale este înghițită de impactul bombardamentelor. Ajungem la primele clădiri din Babicze la adăpostul focului bine poziționat. În fața și deasupra capetelor noastre, blestematele de mine spiralete [*spiralminen*] explodează una după alta însoțite de un tunet furios. Zgomotul ăsta – sunetul acela rău și înveninat care provine de la nenumăratele bombardamente de artilerie. Cu fețele schimonosite

de furie, sărim în tranșeele Roșilor. Grenadele antitanc le lovesc fortificațiile. Totul e o nebunie și se dezlănțuie haosul. Bombardamentele Roșilor scuipe nori de șrapnel care se lasă peste noi... Din aceste trombe de foc se prăvălesc șuvoaie de metal în micul iaz din fața noastră.

Apar avioanele Rata [avioane de luptă sovietice] și ne atacă. Slavă Domnului că nu înregistrăm pierderi. Ajungem în mijlocul satului pe la prânz. Rezistența Roșilor a fost străpunsă – o divizie întregă a fost distrusă. Mormane de morți și de soldați răniți blochează strada. Și numărul pierderilor noastre este mare. Suntem atât de extenuați, încât ne aflăm în pragul leșinului. Totuși, ne regroupăm și continuăm să avansăm, fără să întâmpinăm vreo rezistență notabilă, către satul Lokacze. Primirea nu este prea plăcută, ne așteaptă salve sălbatice. Ai naibii lunetiști! Fiecare casă trebuie golită cu grenade de mână. Fanaticii trag în noi până când acoperișurile cedează, le cad în cap și sunt îngropați sub dărâmături. Alții fug din case în ultima clipă, ca niște torțe umane. Fie cad morți pe uliță, fie sunt bătuți până-și dau duhul. Într-o oră, întregul sat s-a transformat într-un ocean de flăcări.

Îmi trece prin minte un gând despre infanteria noastră în timpul măcelului: câți oameni nevinovați au fost trimiși pe lumea cealaltă? E un gând bizar. Infanteriștii se duc să se îmbete.

Imediat după ce prima casă e cuprinsă de flăcări, se văd cadavre pe uliță. Soldații distrug și împruscă fără milă, până când fumul acoperă orizontul. Cred că acest atac al infanteriei compensează efortul extrem depus pentru a mășșalui și lupta. La un singur foc de armă, acești oameni extenuați se trezesc la viață. Cu nervii la pământ, au uitat de arșița barbară, au uitat de toată hoinăreala aia blestemată. Un infanterist mi-a spus de curând:

– Eram extrem de obosit, acum sunt din nou proaspăt. Până la urmă, s-a dovedit a fi o petrecere pe cinste!

Da, da, „petrecerea” asta mă face să vomit.

25 iunie: Ce n-aș da să pot dormi! După două ore de somn, ne întoarcem la treabă. Am primit ordin să străpungem liniile inamice la sud de Lutsk. Oare vom reuși să traversăm râul Stir?